

ՕՐԱԳԻՐ ՏԱՍՆՈՐԵԱՅ

Կը հրատարակուի Ամսոյն 10ին 20ին եւ վերջին:
Տարեկան գինն է 100 դանեկան ԿԱՆԽԻԿ:
Վեցամսեայ „ 60 „
Ուզողը կրնայ ստորագրուիլ, Պօլիս Զեմեմիքի խանը վարի
յարկը Թ. 12 Խմբագրի սենեակը:
Ստորագրութիւնները ամեն ամսու 1էն կսկըսի:

Երկրորդ լրգանին ամբողջ 18 բիւլ ուզողը 50 դանեկան
պիտի վճարէ:
Անձնական լաճու մը համար ըլլալու ծանուցմանց հա-
մեմատաւար սակարկութիւն կըլլայ:
Ո եւ իցէ նամակ եւ գրութիւնք Խմբագրին պիտի ուղ-
ղուի:

20 ՕԿՏՈՍՏՈՍ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ 1861

ԹԻՒ 35

Ե. Օ. Դ

Յաւօք սրտի կ'իմացունենմք բարեպաշտ Հայ
Հասարակութեան թէ՛ յայսմ վայրի ոմանց կող-
մէն Լմենապատիւ Սրբազան Հօր վրայ թշնա-
մական զրուցուածները՝ բոլորովին ծշմարտու-
թենէ ու արդարութենէ հեռի բաներ ըլլալով,
յառաջիկայ թիւերնուս մէջ այս ամենասխալ
զրուցուածքներն ի՛նչ սկզբունքներէ յառաջ դա-
լը պիտի պարզենմք:

ԵՐՈՒՍԵՂ ԷՄԻ ԽՆԴԻՐ

Շարունակութիւն Տես բիւ 34.

Յակօր Սրբազանը շատ մը ընդիմութիւն-
ներէ ետքը, այսբանը խոստացաւ իրենց որ Ա. ա-
նի Եռաջնորդ Գաբրիէլ Եպիսկոպոսը իրենց
Եռաջնորդ ընտրէ, երկու Եռաջնորդութիւնը
միադնելով: Եսոր վրայ ձայներնին քիչ մը քաշե-
լով երկու տարի միակերպ այս կերպը ընդու-
նեցան: Եյս միջոցին Ա. անէն աներեւոյթ ձեռք
մը երկնալով, նորէն Կաթողիկոսութեան հու-
րը բորբոքեցաւ Եղթամարայ մէջ, ժողովուրդը
բռնի ուզեցին Գաբրիէլ Եպիսկոպոսը իրենց
Կաթողիկոս ձեռնադրել: Բայց՝ անիկայ ՚ի Պօլիս
հրաժարականը տալով Եղթամարայ առաջնոր-
դութիւնը ձգեց:

Ելա սոր վրայ աւելի բռնեցան Եղթամար-
ցիք, և բողոք բողոքի վրայ ուղարկեցին ՚ի Պօլիս,
և բազմութեամբ թափեցան ՚ի Պատրիարքարան:
Յակօր Սրբազանը կերպիւ մը զերենք նորէն
համոզելով (այժմ հոս դտնուող) և այն ատենի
Ուրֆայի Եռաջնորդ Յակօր Եպիսկոպոսը ի-

րենց Եռաջնորդ խրկելով, ժամանակ մը լռե-
ցուց զերենք: Յայնմ վայրի չորս Եպիսկոպոս-
ցուններ, որք էին Թադէոս, Գրիգորիս, Յա-
կօր և Գէորգ Ա. արդապետները, Եպիսկոպոս
օծուելու համար Ս. Լեւոնի մօտ իրարմով, ի-
րենք վկայականը տալու համար Երանաշնորհ
Ներսէս Կաթողիկոսին դիմաց ներկայացած ա-
տեննին, թշնամույ խօսքերէն խաբուելով պզտիկ
մէկ զանգատ մը ըրեր էր յիշեալ Հայրապետը,
կասկածելով թէ այն չորս Եպիսկոպոսացունները
Եպիսկոպոս օծուելով նզով քի գէմ Եղթամարայ
Կաթողիկոսութիւնը պիտի հաստատեն, բայց
ետքէն եղելութեան իսկութիւնը իմանալով, յի-
շեալ ձերունազարդ Կաթողիկոսն իր սիրտը
հանդարտեր էր: Իսկ անդին Յակօր Եպիսկո-
պոսը չի կրնալով համոզել Եղթամարցիքը՝ թէ
զինքը այն վիճակովը ընդունին, նայիս օր մը եր-
կու վարդապետով և հինգ հարիւրէն աւելի ժո-
ղովուրդ հետը առած՝ յանկարծ Պատրիարքարան
կուգայ, և Յակօր Սրբազանին կը ներկայանայ:

Եղթամարի ժողովուրդը՝ այն երկու վարդա-
պետով մէկտեղ որքան ձայն ունին կը պօռան
թէ, պետք է որ Եռաջնորդնիս Կաթողիկոս
ձեռնադրես, որպէս զի ինքն ալ մեզի Եպիսկո-
պոս ձեռնադրէ:

Եյս տեղեկութիւնները մեզի հաղորդողնե-
րը կրանէ թէ՛ այն օրը Պատրիարքարանին սրա-
հը կեցած ատեննիս, Յակօր Սրբազանին բարձ-
րահեղ ձայնը կառնէինք որ կը կանչէր թէ՛ « չըլ-
լա՛ր, չըլլա՛ր, անկարելի բան է, վասն զի նզով ք
կայ »:

Ա. երջապէս խօսքերնիս չերկնցընենք, Եղ-
թամարցիք առանց մէկ բան մը շահելու՝ նոյն
օրը ելան գացին Պատրիարքարանէն այդ Յակօր
Եպիսկոպոսն ալ չուզելով, որ ժամանակէ մը

ետքը Սոյ Եռաջնորդ եղաւ, և մօտ օրերս գործի մը համար Պօլիս գալով, դեռ հոս է. բայց Սաթուղիկոս չէ, այլ Եպիսկոպոս է. Եհա Եղթամարայ ճիշդ պատմութիւնը, բայց ո՛ր է ասոր. մէջ Սաթուղիկոսութեան հաստատութիւն, ո՛ր է Յակոբ Արքայանին նշանակելը լլալը. կամ չլլալը. Հայր Արքայապետ. Բաւական չէ՝ մի որ քովդ եղող Տ. Յակոբին հարցունես թէ դու Եպիսկոպոս ես, թէ Սաթուղիկոս. ի՛նչ, միթէ երէկ Սաթուղիկոս, այսօր Եպիսկոպոս. Արնայ լլալ անանկ բան. Գուցէ կարելի է ինք այն ատեն Եղթամարու մէջ ինքզինքը Սաթուղիկոս ձևացուցած լլալ, բայց մենք երէկ և այսօր զինք Եպիսկոպոս կը ձանձնամք, թող ուզողը ինչ որ ուզէ նէ անուանէ. Եւ արդ-կարծեմք այս պատմութենէն ամենն ալ իմացան թէ Յակոբ Արքայանը այս խնդրոյն մէջ չէ թէ նշովքը վերուցեր կամ տնօրինել, այլ առաւել հաստատել, և մինչև վերջը պաշտպանել է. Աւրեմն կեցցէ՛ և շատ տարիներ կեցցէ այն Եստուածասէր և Եւանդապահ Օրուին:

Ի՛նչ կը գոչեմք մենք, մեր այս կեցցէները՝ յայտնաբերել յիշեալ Օրուանէն Ս. Գլխոյն վրայ թափուած անթիւ անէծքներուն ու նշովքներուն դրբան կը յարմարի. Երժան էր արդեօք այնքան անիծից ու նշովից այն արդարը, այն Եղթին բարերարը, աշխատաւորը, նպաստ Եղթի բարաշէն շէնքեր կանգնողը և այլն և այլն.

Բայց հող չէ, հոս Առտանդեուպօլիս է, այս տեղ ատեն մը բազում Ռսկեբերաններ, Եղթասանդրներ և Եղթատիտներ յանիրաւի նախատուեցան, անիծուեցան, նշովուեցան և քրտորուեցան. սակայն ժամանակներ անցնելով իրենց անմեղութիւնն ու օրբութիւնը լռասպալծառ յայտնուեցաւ, և անոնք որ այն անմեղներուն Ս. սիրտը վերաւորեցին, բժիշկն իրենք եղան՝ բրաճներնուն վրայ զղջալով, և անոնցմէ ներում խնդրելով:

Աւստի թող Յակոբ Արքայանն ալ իւր ատիճանին և ունեցած առաքինութեանը համեմատ այսօր նախատուի, ու անիծուի, այն ժողովուրդէն, որոնք քիչ շատ անոր արդիւնքները կը ձանձնան, և չեն կրնար մոռանալ, և օր մը կարելի է իրենց խիղճը արթնցած՝ նորին կարեկէր սիրտը բժշկեն, և անունը երկրի վրայ փառաւորեն:

Սակայն նայինք Յայտարարութեան հեղե-

նակն ալ՝ մեր այս պատմութենէն զայրացեալ սոյն Օրուանէն թողութիւն խնդրելու պիտի փութայ. քանզի Ս. Եւտարանը ինք մեզմէ աւելի կը կարգայ, և ամեն օր ձեռքն է, և կարելի է Ս. Եւմահ Պատարագ ալ պիտի մատուցանէ, չը գիտեմք թէ իր Եղթայրը ասանկ զըպարտելով ու բամբասելով, և անոր վրայ ծուռացօք նայելովն անգամ պիտի կարենայ Ս. Սեղանի վրայ ելլել, ո՛ր պատարագել, մինչև եղբօրը հետ չի հաշտուի, և բրաճին ներումը չի խնդրէ:

Բայց ինչե՛ր կ'երազեմք, Եկեղեցականին բուն միտքը այս է, այսինքն Եղթայրները հրապարակաւ խայտառակել. բայց յանիրաւի ստելով, խարդախելով, խաբելով. հող չէ, բաւական է որ ասոնցմով իւր նպատակին հասնի:

Ի՛նչ է նպատակը, առանց բացառութեան Երուսաղէմի Պատրիարք լլալ. Արքայ մի. Եղովքը վերնայ նէ կըլլայ, Ա. անքը ի՛նչ կըլլայ. Ինչ լլալ նէ լլալ, ատ ալ հող է մի. Ի՛յ աս ալ չլլալ նէ. Գուն տա մէկալ սնտուկին վրայի գրուածը կարգալու եղեր, մենք ալ ասդին Յայտարարութեան սուտերը նայինք. Երուսաղէմի միաբաններուն մէջ Պատրիարքութեան արժանաւոր մարդ չի կայ եղեր. Ո՛վ է ըսեր. Իր մէջէն ծերագոյն Ս. Հարք. Սճա:

Ե՛րբ տեսեր է զանոնք, որ ատեն խօսեր է անոնց հետ, տեղը չի կայ. Երգեօք այդ բանը առաջին անգամ՝ նշովք չը կայ՝ պօռացող վարդապետը բաւ:

Եթէ նշովք չլլալը իրաւ է, այս ալ քիչ մը իրաւ կրնայ լլալ. Բայց քանի որ նշովք լլալը իրապէս հաստատուեցաւ, ատ Ա. արդապետին ալ ստախօս լլալը ստուգուեցաւ. ալ զի՛ ևս պիտոյ են մեզ վկայք:

Դարձեալ սուտ է այն Ս. Քաղաքին Առաջնական խոստովանել թէ՛ Ա. անքը արժանաւոր մէկը չի կայ. Երկին կողմէն հոս մարդ եկած է, և տեսանք այն, և հարցուցինք այս բանը. բայց Առաջնական իր բրաճին հակառակք կը խոստովանի եղեր, եթէ կրնդունի անոր վեկայութիւնը մեր Եկեղեցականը:

Սակայն Երուսաղէմի Պատրիարքը բանիբուն, հանձարեղ, ուսումնական Երբեպիսկոպոս մը լլալ պետք է, և այն ալ քուէտուպին մէջն է եղեր. Եյս դուռը առ այժմ տմուր մը գոցենք. և ուրիշ դուռ մը բանանք, զի ետքը շատ մը բանիբուն, հանձարեղ, ուսումնական Եր-

հանդարտի, բան չի կայ: Երգարե կայ ծանր-
բան մը որ իրաւամբ սոսկալու բան է՝ այս Յայ-
տարարութեան հեղինակին վրայօք, բայց հարկ
չէ այժմ հոս հրապարակաւ յիշել, քանզի այլոց
պէս այնքան յանդուգն մարդ չենք, մենք այս-
քանը կը յիշեմք, թող ինքն ալ նախ իւր խիղճը
քննէ, և ապա այն փարիսեցիներուն պէս առանց
քար մը նետելու արգարին՝ մէկդի հեռանայ:

Ի վերջոյ խօսքերնիս կրեսմք, Սահմանադ-
րութիւնը աշխարհային բան մը, և ինք Եկեղեցական անձ մը ըլլալով՝ իր պաշտօնին և իր վե-
ճակին նայելով՝ այնքան ջերմ պաշտպանութիւն
և կողմնակցութիւն ընել իրեն չի վերաբերիր:
Յիրաւի հարկ է Եղգային Սահմանադրութիւ-
նը յարգել, բայց նախ իր եկեղեցական կանոն-
ները ճիշդ պահելը իրեն առաջին պարտաւորու-
թիւնն է: Իր հոգեւոր գլխուն դէմ ըսած ան-
հնազանդութիւնն, ու իր եղբայրները յանդի-
մանելն այդ Սահմանադրութիւնը չի կրնար նե-
րել: Հոգեւոր ժողովները ձգելով՝ աշխարհա-
կան ժողովները երթալ, և այն Հոգեւոր ժողով-
ներուն վճիռները հերքելով՝ աշխարհական ժո-
ղովներուն որոշումները անոնցմէ վեր դասելն իրեն
մեծ յանցանք ըլլալով, չեն կրնար քաւել այն
մարմնաւոր Սահմանադրութիւնները, Եկեղե-
ցականի մը իր Սահմանադրութեանը համեմատ
անուրանալի պարտքն է՝ իր գլխաւորին հնազան-
դիլ, եղբարցը հետ միաբան կենալ, և այս Միա-
բանութեան մեջէն աշխարհի սէր և միութիւն
քարոզել, ժողովուրդը խաղաղութեան յորդորել,
եթէ մէջերնին դժբաղդաբար անհամաձայնու-
թիւն մը կը տիրէ, առանց աշխարհականաց ձայն
տալու զանկիայ իրենց մէջ բանտարկել, որով
գայթակղութեանց պատճառ չըլլալ, և այն,
և այլն, և այլն...: Եհա իր սրտտաւորութիւն:

Ուստի ներեցէք վայրկեան մը ո՞ր Յայտարա-
րութեան ստորագրեալ Եպիսկոպոսք, Արքայապետք
և Քահանայք, այս բաները ըսելու գրելու հա-
մարձակուի՞ր մեզի դուք սուիք, հրապարակաւ
հրատարակելով ձեր այդ ցաւալի յայտարարութիւն:
Երգարե մենք աշխարհականքս չի վայելէր
մեզի ձեր վրայօք ասանկ խօսքեր ըսել, բայց դուք
եկեղեցականքդ՝ ձեզի ալ հարկ չէ մեր մէջ ա-
սանկ հրատարակութիւններ ընել: Դուք քանի
մը եկեղեցականք մեզի Սեր Խաղաղութի քա-
րոզելու տեղ, ելր միւս հարկւրաւոր Եկեղե-
ցական եղբայրնիդ մեզի ատել ընել կը ջանաք,
զանոնք մեր առջին չար մարդիկները ցըցունելով:

Ետը հեռութիւնը: Հեռութիւնը դուք
ձեր Ս. Կոչմանը համեմատ ճշմարտապէս խոր-
հեցէք, և այնպէս ուրիշ մէկ խաղաղական
Յայտարարութեամբ մը ՚ի մեզ ծանուցէք: որ-
պէս զի ուրիշ լսելիքներնիդ չի լսէք, քանզի մեծ
գայթակղութեան պատճառ եղաք:

ՄԵԴՈՒ-ՄԻԻՆԵՏԻ

ԵՒ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՔ ՆՈՑՈՒՆՑ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԽՆԴՐՈՑՆ ՆԱՍՏԱՄԱՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ԱՐԴԻ ԴՐՈՒԹԵԱՆՅՈՐ ՎՐԱՅ

Բարկանանք՝ բայց
չի մեղանչենք:

Առանց նեղանա-
լու զուարճանանք:

Շարունակութիւն Տես թիւ 54:

Բայց չէ, չեն համոզուիր, լաւ եւս է ըսել չեն
կրնար համոզուիլ, չեն լուր, հանդարտ չեն կե-
նար: Դարձեալ գլուխին պնդացուցած, կոյր աջօք
եւ չափէ դուրս բարկութեամբ մը կսկսին պօռալ
«Կեցցէ Սահմանադրութիւն, մեռցի՛ նոյովք»: Եւ ի-
րենց այս կատաղի բարկութիւնը չի կրնալով
կերպիւ մը զսպել, լսեկարծ ճայն բարկութեամբ կը
յարձակին այն անողորմ կերպիւ Ազգին մէկ հա-
աիկ ծերունի եւ առաքինազարդ Յակոբ Սրբազա-
նին վրայ: Այն Սրբազանին, որն որ 50—40 տա-
րիկն աւելի Ազգին ծառայութիւնը ըլլէր, երբ ան-
գամ Պօլսոյ Պատրիարքութեան կոջուեր, վերջին
անգամ Ս. Էջմիածնայ Մայր Աթոռին Կարուղիկոս
Ելլալու հրաւիրուեր, եւ այս պատճառաւ Հայրապէ-
տութեան բարձր պատիւը ընդունել, վերջապէս
իւր այն 50—40 տարուան անխնայ աշխատու-
թիւններուն մէջ երեսելի եւ յիշատակաց արժա-
նի գործերովը, նա մանաւանդ այն Խակիտարոս
մէջ կանգնած Ս. Խաչի, հոյակապ եւ գեղեցիկ, եր-
կու բաժնով եւ երկու յարկով քարաշէն դպրոց-
վը Ազգին ընդհանուրին ջափագանց սիրելին ե-
ղեր եր: Չարամտաց եւ անճշտ խոյր մարդոց
գրպարտութիւնները իսպառ հերքելով, բողոքմբ
նորին ճշմարիտ Աստուածսիրութեան եւ Ազգասի-
րութեան վայել կատարեալ եւ առանձին յատկու-
թիւնները, ու այլ եւ այլ առաքինութիւնները, ո-
րոնցմէ գլխաւորը սաստիկ Աւանդատաւորութիւնն
ու ջափագանց Աղքատասիրութիւնն է, որ իրա-
ւամբ բարեպաշտ Քրիստոնէի մը համար ամենա-
մեծ առաքինութիւն մըն է:

Ահա այսպիսի երեսելի Անճի մը դէմ Մեղու-

սին ժողովուրդին սաստիկ պաշտպանութիւն չը-
լան, եւ անոնց առջին պարագային չի հանդիսա-
ցնա մի կըսէ հոս բարկանայով մը Միւսատի չը-
լայիքը, Զէ Միւսատի Զէյէպի, չէ, մի այդքան բոր-
բորի, զի անա քու տկարամտութեանդ եւ հետե-
ւաբար վատութեանդ եւ մեծ ապացոյցը աւել որ'
բնաւ երբեք չես կրցեր որոշել քե' Յակոբ Սրբա-
զանին ըրած գովելի պաշտպանութիւնը ժողովուր-
դին չըլլայով' մի միայն Ազգային հին եւ Սուրբ
Աւանդութիւն մը անխախտ պահելու համար եր:
Արդարեւ զայն միլիոնաւոր Հայ ժողովուրդեան
առջին պարագային հանդիսացած տեսար, բայց
հետեւանց մեռեալ հաւատքով ու խաւար աջօր
հայելով' զայն գրգռիչ եւ խռովարար մեկ մը հա-
մարեցիր, իսկ եթէ կենդանի հաւատքով ու լուսա-
ւոր հայեցումաժողով մը մօտեն նկատէիր, աներկբայ
պիտի համոզուէիր քե' այն պարագայութիւնը ու-
րիշ բան մը չըլլայով, բայց եթէ իւր Քրիստոնեա-
կան ճշմարիտ Սուրբ Հաւատքին վրայ ունեցած
կատարեալ սիրոյն, նախնական Աւանդութեանց
չերմ պաշտպան ըլլալուն, ընդհանուր Ազգը յամե-
նայն անձնէ եւ 'ի բոլոր սրտէ սիրելուն, եւ այս
սերը գործքով ցըցունելուն, այսինքն իւր սիրելի
եւ օրհնութեան ցանկացող Հայ ժողովուրդը սոս-
կայի նգովքի մը ենթակայ չընելու բարի գիտմամբ
յառաջակց ըլլալուն յայտնատեսիլ նշան մըն եր:
Ինչպէս որ մեր բարեխնամ Տէրութիւնն ալ' քու եւ
բոլորդ վատ եւ կասկածելի դժգոհանքներն իմա-
նայով' այս նգովքի խնդիրը իւր աղբիւրէն քններ,
հարցութիւնը ըրեր, եւ այս մասին Յակոբ Սրբազա-
նին պարագլխութիւնը օրհներ, գովեր եւ մեծածեր եր,
միանգամայն ճանցնայով անոր' Տէրութեան եւ Ազ-
գին հաւատարիմ պաշտօնեայ մը ըլլալը: Ինչ ը-
սենք, արդեօք Տէրութեան արգակարով Նախա-
րարները քեզի չափ չի կրցան մտածել, եւ կամ
անոր չէին կրնար ըսեր քե' «*Յակոբ Փրահոպոս*,
մուշթերէմ իշթիար, չուսոն սէնէլէրինիլոտէ պէօյլէ
պիր սօֆուլուգ խոտասալնա թարաֆիլը օլմանըլըն
մանասը' նէ, վէֆաթընըլտան սօնրա նայլէթ հա-
մաի տէյու թիլընադ դըլընմալը'դ իշին մի», եւ
այլն եւ այլն, որ ինչպէս դուն ասոնք անմտաբար
խորհելով, քու բերքիդ 95⁹⁴ քուոյն մեջ բռնա-
բուղի բերանովդ քարոզելով' Հայ ժողովրդեան մեկ
մասին միտքը սաստիկ սղոտրեցիր, եւ մեկ մեծ
մասին ալ սիրտը ջարտաբար վիրաւորեցիր . . .

Ո անմիտ, ստուգիւ գիտիլ որ' արդարադատ
Տէրութիւնը այդ քու ըսածներուդ եւս անելին ըսաւ,

բայց չէ ամենապատիւ Սրբազան Հօր. եւ այն ա-
յլեւորեալ Տէրութի Սրբազանին, այլ քու Առաջնորդ-
ներուդ մեկուն, որ այժմիկ 'ի պատիւ անձին հոս
անոր անունը հարկ չէ բացայայտել:

Միւսատի Միւսատի. խեղդ գլուխդ ժողովէ, եւ
անանկով ինքնիրենդ նախ աղեկ մը խորհէ քե-
զու ով եւ, եւ ուր եւ, ուր կրօնքի, Ազգի եւ Տէ-
րութեան կը ծառայես, եւ կարծեմք յետոյ հարկ
պիտի ըլլայ որ չափդ ճանցնաս, ըսածներդ կշռես,
խօսքերդ չափաւորես, ու գրածներդ վերեն 'ի վար
միանգամ աչքէ անցընես եւ հապա հրատարակես.
Չէ քե գիտցած ըլլաս որ' քեզի եւ քեզի պէս հա-
զարաւորներու չէ մնացեր' սա վերջին ժամանակ-
ներս Ազգին մեջ հազուագիտ երեւցող այս եւս ա-
սոր նման մեկ քանի Սրբազան անհատներն, ու երե-
ւելի եւս առաքինի հանդիսացող սակաւաքիւ աշխար-
հական Անձինքները' այդպիսի անվայել վարմունքնե-
րով նախատեսն ու վատաւամբանելը . . .

Եւ արդ Միւսատի Զէյէպի' որքան որ զրեզ մեկ
քանի վայրկեան Մեղունէն գատելով' այս խօսքերը
եզականապէս ըսինք, բայց բող Մեղուն ալ դուն
ալ աղեկ գիտցիր որ այսուհետեւ ըստ հարկի մե-
կերնուդ բան մը ըսուած ժամանակ' անտարակոյս
միաներնիդ ալ վրանիդ պիտի առնէր, որովհետեւ եր-
կուքնիդ ալ հաւատարապէս Ազգին սաստիկ եւ եր-
կուորեակ բշտամիները, կամ կեղծ բարեկամները
ըլլայինդ ամեն կերպիւ. հատաւտուեցաւ: Ուստի
Մեղու Միւսատի մի եւ նոյն բան ըսել է: Բայց
Մասիսին վրայ կը ցաւիմք որ ան ալ ձեզի գաղա-
փարակից ըլլալու յայտն վայրի չափազանց եռանդ
մը ցըցուցած է, եւ երբայով օր օրի այս եռանդը
կը սաստկացընէ. վասնորայ հարկ կ'ըլլայ որ' եթէ
այս ընթացքը միայնեալ շարունակէ, ձեզի ըս-
ուածներուն մեջէն երբեմն երբեմն իրեն ալ բա-
ժին հանէ. բայց 'ի յատկապէս իրեն համար մեր
կողմանէ առանձնակի ըսուելիքներեն:

Ինչպէս որ բանիւ և արդեամբ կը տեսնե-
նք թէ Մասիսն ալ (տգիտաբար) Աղային ի-
րաւանց թշնամի է, ահա իւր 497 թուոյն մէջ
այս թշնամու թիւնը յայտնի և ամրապէս 'ի գործ
կը դնէ, Երուսալէմի Ամբին մեկ մեծ (բա-
րոյական) իրաւունքը անխնայ փնտել ուղղելով:

Ամեն առեն ըսած եմք, և հոս դարձեալ
կըսեմք և միշտ պիտի ըսեմք թէ՛ Երուսալէմի
Ամբը ԱՌԵՎԵԼԵԱՆ ԵՔՈՒ Է:

ամեն Հայ Քրիստոնեայք պարտաւորեալ են ՚ի հոգեւորս ամեն նեղութիւններնուն մէջ այն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ օրինաւոր Գլխուն գիւմելու, և անկէ միտարութիւններ ընդունելու: Եյս ալ մի յանցանք է եղեր Խառնակ Արդապետին, և հետեւաբար Միաբանութեան: Ըստ օրինաց և իրաւանց ամենեւին չէ յանցանք, այլ պարտաւորութիւն մը կատարել է:

Եսանկ մէկ յայտնի եղած բանի մը վրայ այն կերպ զըպարտութիւն մը որ ըլլայ, հապա մինչ ցարդ յիշեալ Արդապետին համար ուրիշ այլ և այլ ՚ի միտին զըուցուած բաներուն մէջ ի՞նչ քան սոսկալի զըպարտութիւններ կրնան յուսացուիլ արդեօք: Ըստ մեզ բոլորն ալ սխալ, անստուգելի, և զանի Պատրիարքութենէ զըկելու, ու մտքերու մէջ տպաւորուած «յ» անձը անոր տեղ Պատրիարք ընելու համար զըպարտութիւններ են: Որ ինչպէս Եստուծով ժամանակին պիտի յայտնուի, երբ խաւարեալ աչքերը լուսաւորուին:

Հետեւեալ Յօդուածը ՚ի մեզ ուղարկուած է օրագրոյս մէջ հրատարակուելու համար:

Գերարդայ Օրագրապետ:

Ամեն մարդ իր չափը ճանչնայ եւ կարողութենէն վեր բանի չի նետուի, ո՞վ չգիտեր, որ երկրիս վրայի շատ տարածայնութիւնները եւ գայթակղական վէճերը անհետ կ'ըլլան. եւ սէր եւ խաղաղութիւն մուտ կը գտնան ու կը թագաւորեն ամեն տեղ եւ ամեն Ազգաց մէջ: Անող որ մեր Ազգը, այսմ մասին ալ տարաբար զտնուեր է, վասն զի Ազգային երիտասարդներէն ոմանք քանի մը բան սովորածուն պէս ինքըզինքնին ամենագէտ կարծելով կը յանդգնին գրիչ երկնցնել ծանր եւ դժուարալոյծ խնդիրներու. որպիսի են կրօնական նիւթերը. որով իրենց անպատուութիւն Ազգին նախատինք ըլլալէն ՚ի դատ հողինին ալ հոգեկորուստ վտանգի մէջ կը ձգեն:

Ահա այս կարգէն գտնուեցաւ, Պ Այվատեանը, որ առ Տէրոյնց Մեծանուն Պատուելին ուղղած եւ Մեղու պարբերականի միջոցաւ հրատարակած մէկ նամակին մէջ երազեր է թէ «Քրիստոսի Սուրբ Եկեղեցիին կառավարութիւնը Սահմանադրական է, բառին ալ մոլորական բացատրութիւն տալով, եւ հաստատել ուղերով Սուրբ Գրոց Հոգեշունչ խօսքը քաջկատել ու ընդ վայր բռնադատել չէ սոսկացեր:

Չենք կրնար ըսել թէ, Պ Այվատեանին միտքը Եկեղեցւոյ մէջ հերձուած յարուցանել է. այլ միայն հերձուածական ձայներու տղիտաբար արձագանք ե-

ղած կը կարծեմք. վասնորոյ կը յուսամք որ իր բազմահմուտ գրիչը Սուրբ Եկեղեցւոյ թշնամեացը խօսքերուն ազդեցութեանը կոտրելու համար, միշտ պատրաստ պահող Տէրոյնց Մեծանուն Պատուելին հանած քննութեան տետրակին համոզուելով կը ճանչնայ իր սխալը եւ կը զգուշանայ, այնուհետեւ կարողութենէն վեր բանի ձեռք զարնելէն իր կարողութիւնը գրիչին սահման դնելով»:

Օրհնեալ է Աստուածային Ամենիմաստ նախախնամութիւնը, որ երբէք ճշմարտութիւնը անպաշտպան եւ մոլորութիւնը անպատասխանի չի թողուր:

Շնորհակալ եմք մեծապէս Տէրոյնց Մեծանուն Պատուելիէն, որ Սուրբ Եկեղեցւոյն Անարատ Վարդապետութեանը արատ դնել ուղղող ներքին եւ արտաքին թշնամեաց դէմ՝ չէ երբէք խնայած իր կրօնասէր գրիչը, որով պարզամիտներուն չգայթագղելուն շատ անգամ նպատաւը անուրանալի է: Շնորհակալ եմք կ'ըսեմք նորին Արժանապատուութենէն որ այս անգամ ալ զանց չառաւ Ազգին կրօնական ժողովոյն բարձր Հրամանին Համեմատ. Պ Այվատեանին մոլորական գրութեանը ազդեցութիւնը ջարդուրդը ընելու: Փառք իրեն. որ իր գրիչով ճիշդ գործակից գտնուելու պատիւը ունի անոնց՝ որոնք որ իրենց կեանքը զոհելով Սուրբ Եկեղեցւոյն դուռը բաց պահեր են: Այո իրեն փառք. Ազգին պարծանք. ուստի մեզի ալ շնորհակալութեան չարժանիք: Վասն որոյ կը խնդրեմք որ այս մեր պարտաւորեալ շնորհակալութիւնը Պատուական Օրագրոյ միջոցաւ հրատարակելու բարեհաճիք, եւ կը խնդրեմք նաեւ նորին Արժանապատուութենէ՝ որ ընդունի այս մեր նուաստ գրութիւնը իբրեւ նշան երախտագիտութեան, որուն անարժանութեանը չի նայելով:

1861 Յուլիս 26

Պեկոյուն:

Լուսաւորեական երախտագետ Հայեր:

ՆՈՐԱՏԻՊ ՄԵՏԵԼՆ

ԱՐԱՔՄԻԱ, ՀԱՐՈՒԱԾ ԳԱՐՆԱՆ ԳԻՇԵՐՈՅ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Այս վերնագրով 118 երեսէ բաղկացեալ խիստ գեղեցիկ գրքոյկ մը ՚ի յոյս ելաւ, Ռ. Յ. Քիւրքճեանի Տպարանէն. որուն Հեղինակն է Յարոյ Ներսէս Ս. Մեղպուրեան Միաբան եւ Ուսումնական երիտասարդը: Արդարեւ այս սքանչելի Գրքոյկը թէ իր մէջ պարունակուած նիւթին ազդուութեամբ, եւ թէ ո՞ճին բանաստեղծական ու ողբերգական քաղցրութեամբ՝ յուսամք թէ Ազգիս մեծագոյն մասին սիրելի եւ օգտակար գրութիւն մը պիտի համարուի: Կը ծախուի ամէն Հայ Գրաւճառներուն քով: Գինը աժան ըլլալով 5 դահեկան է:

Խմբագիր-ՏՅՕՐԻՑ

Մ. Գ. ՏԵՅԻՐՄԵՆՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ռ. Յ. ՔԻՒՐԿՃԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ ՅԻՆՃԱՆՃԸԱՐ